

BORSÓKŐ ÉS BORKŐ A SZÁRSOMLYÓ GYOMRÁBAN

Föld alatti kristályvilágban jártunk a Villányi Borvidék mélyén, ahol senki sem gondolná, hogy a hordókon kívül akadhat még egyéb, világra szóló látnivaló. A Borászat és Hungaricum Szakosztály szépen csendülő helyszíni beszámolója a kizárólag barlangászok által bejárható nagyharsányi csodáról.

Történt már nagyharsányi csoda a történelemben, amikor 1687-ben éppen e település határában arattak jelentős győzelmet Lotharingiai Károly és Savoyai Jenő egyesült csapatai a kivonuló török haderő felett. Mind a mai napig „második mohácsi csataként” emlegetjük a revanst, ami a hely szellemét tekintve teszi diadalittassá a falu feletti kőbányához érkező csoportunkat. A Benedek Endre Barlangkutató és Természetvédelmi Egyesület szervezésében önköltségi áron, így a megélhetési újságírók halmazából újfent kilépve áldoztunk szakosztályunk hungarikumoknak szentelt oltárán.

A legendás Szársomlyó nyugati oldalában járunk, ahol a túlpárti szoborparkkal ellentétben manapság is intenzív mészkő-bányaművelés folyik. Öttengelyes billencsek dagasztják mellettünk a havas lével elegyedett sarat, hiszen a szomszédos beremendi cementgyár szükségleteinek ellátását folyamatosan biztosítani kell. Elindulunk hát mély keréknyomukban, a kizárólag munkanapokon és balesetvédelmi oktatást követően gyalogszerrel megközelíthető objektumhoz. Az első vendégmarasztaló kanyar után már a bányaudvar első szintjén járunk. Felettünk tornyosul a repedésekkel harántolt hegytömb, azaz a villányi terroir egyik titkát adó, mágikus kőóriás. Szokatlan élmény e tájban zarándokolni így télvíz idején! Mert ilyenkor nem csak a Jammertal, hanem a Kopár is ugyanolyan kopár! A tájékoztatás szerint óvakodunk a pergésveszélytől és ezúttal lezúduló sziklatömbök sem veszélyeztetik a ropogós hóban haladást. Közel egy kilométernyi frissítő séta után szerencsésen elérjük a 166 méteres tengerszint feletti magasságban nyíló, fém ajtóval lezárt és védőpillérrel biztosított bejáratot.

„Kivett hely barlang. A területre belépni szigorúan tilos!” –hirdeti a tábla, ami cseppet sem meglepő, hiszen a nagyharsányi Kristálybarlang fokozottan védett és normál halandók számára nem is látogatható. Rendkívül érzékeny és sérülékeny képződményei miatt a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatósága által, csak kutatási céllal engedélyezett a bánya szépen csendülő mélyének bebar(l)angolása.

A hazai speleológia sziklaficakban nyíló kincses ládikójára mindössze két évtizede véletlenül találtak rá. Egy szerencsés kőfejtő robbantás során 1994-ben tárult fel a Szársomlyó gyomrának rejteke, melynek létezését a kutatók a korábban Beremenden felfedezett hasonló képződmény miatt már erősen gyanították. A hévizes tevékenység és a vetődések hatására együttesen kialakult nagyharsányi Kristálybarlang mindkét ága a közelmúltban kiépített fejlesztések folytán biztonságosan bejárható. A függőleges szakaszokban ereszkedésre rozsdamentes acéllétrák szolgálnak, a járattalp feletti közlekedést pedig fémkonzolos lépőfelületek segítik. Megdöbbenő közelségbe kerülnek ezáltal a finomabb szerkezetű, üreges borsókő oszlopok. Ezek a különleges logomitok a szikrázó hófehértől az agyagos őzbarnába hajló színvilággal kápráztatják el a kivilágítatlan barlangi térben fejlámpáik csóvájával céltudatosan bolyongó mélyfürkészeket. Az évmilliók sötétjében háborítatlanul sokasodott karsztformációk (drapériák, zászlók, aragonittűk, cseppkőlefolyások) további fejlődését és fennmaradását a limitált látogatószám és a kivilágítatlanság is hivatott megőrizni. Az eredeti szépségében pompázó barlang kőzetét sűrűn átszövő kalciterek és karbonátos alakzatok szinte sértetlenek, minimális a töréskár és teljes a kormozódásmentesség. A törmelékletjén keskenyedő kürtöket lélegzetelállító, patyolatos aragonit lepel béleli ki és szinte megérintheők az orrunk előtt lógó méteres szalma-, pindurka retek- és peremes dobcséppkövek. Átvilágítható lyukon, a baldachinjukon keresztül szegélyezik utunkat a gömbfülke-labirintusok és a megkövesedett hullámfodrok, azaz tetaráták. A közel kétszáz méteres barlangjárás nyugati végpontjánál pleisztocén földikutyá, ősbéka, kígyó és apró gerincesek csonthalma zárja az örömteli túrát.

A műanyag kobakot odakint levéve oszlik a pára, vakít a szórt fény és overálban-gumicsizmában már a Dráva síkja felől fújó szél is másként füttyül. Innét szinte csak egy képzeletbeli ugrás a siklósi Várhegy kútbarlangja vagy a beremendi testvér, a Tavas-Kristálybarlang! Mert a lényeg mindig a felszín alatt rejlik és e felfedezés után a barrique dongák dogmái még zengedezőbben dongják majd az Ördögkatlan Fesztivál nyárvégi csodavilágának kristályosan összecsengő vidámságát.

Budapest, 2013.február 22.

Molnár Attila